

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1997, 30, 471

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus

Vastu võetud 26.03.1997

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduseülesanne

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse ülesanne on sätestada teadus- ja arendustegevuse korraldusealused, kindlustada teadus- ja tehnoloogialoome kui eesti kultuuri ja majanduse koostisosasäilimise ning edasise arenguõiguslikud vahendid.

§ 2. Seaduses kasutatavad mõisted

Käesolevas seaduses kasutatakse mõisteid järgmisestähenduses:

teadustegevus isiku loomevabadusel põhinev tegevus, milleeesmärgiks on teaduslike uuringute abil uuteteadmiste saamine inimese, looduse ja ühiskonna ning nende vastastikuse toime kohta;

arendustegevus teadustegevuse tulemuste rakendamine praktilisteprobleemide lahendamiseks, uute võitaiustatud omadustega süsteemide rajamiseks, seadmete või toodetevalmistamiseks, protsesside käivitamiseks jms.;

evalveerimine teadus- ja arendustegevuse taseme rahvusvaheline hindamine.

§ 3. Teadus- ja arendusasutused

Teadus- ja arendusasutused käesoleva seaduse mõtteson asutused, mille põhikirja- või põhimäärusejärgsekstegevuseks on teadus- ja arendustegevus ja mis on registreeritud vastavalt käesolevaseaduse §-le 5.

§ 4. Eesti Teaduste Akadeemia

(1) Eesti Teaduste Akadeemia on kõrge teaduslikukvalifikatsiooniga teadlaste ühendus, mille ülesandeks on aidatakaasa Eesti teaduse arengule ja taseme tõstmisele ning teadustulemuste rakendamiseleEesti huvides.

(2) Eesti Teaduste Akadeemia on avalik-õiguslik juriidiline isik, kestegetuseb Eesti Teaduste Akadeemia seaduse,käesoleva seaduse, teiste õigusaktide ja oma põhikirja alusel.

2. peatükk

TEADUS- JA ARENDUSASUTUSTE TEGEVUSE KORRALDAMINE

§ 5. Teadus- ja arendusasutuste õiguslikseisund

(1) Teadus- ja arendusasutus võib olla asutatud riigiasutusena, kohalikuomavalitsuse asutusena, avalik-õiguslikujuriidilise isikuna, avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena või eraõigusliku juriidilise isikuna.

(2) Teadus- ja arendusasutuse autonoomia seisneb õiguses:

1) määrata oma struktuur ja töökorraldus;

2) valida teadus- ja arendustegevuse viise ja meetodeid;

3) astuda lepingulistesse suhetesse teiste asutustega, kui temapõhikirjas või põhimääruses ei ole ettenähtud teisiti;

4) otsustada oma tegevuse tulemuste kasutamise üle, kui seda eipiira seadus, selle alusel väljaantudõigusakt või leping.

(3) Teadus- ja arendusasutused tegutsevad käesoleva seaduse, teisteõigusaktide ja oma põhimääruse või põhikirjaalusel.

(4) Teadus- ja arendusasutused, sealhulgas ka eraõiguslikud teadus- jaarendusasutused tuleb registreeridaHaridusministeeriumis, kes on vastava registri pidaja.

§ 6. Teadus- ja arendusasutuste asutamine,ümberkujundamine ja nende tegevuse lõpetamine

(1) Teadus- ja arendusasutused asutatakse, kujundatakse ümber ja nendetegevus lõpetatakse seadustes ja teistesõigusaktides sätestatud korras.

(2) Riigi teadus- ja arendusasutuse moodustab, korraldabümber ja selle tegevuse lõpetab Vabariigi Valitsus.

§ 7. Teadus- ja arendusasutuste juhtimine

(1) Teadus- ja arendusasutust juhib direktor, kelle nimetab avalikukonkursi tulemuste alusel ametisse asutuse asutajaviieks aastaks, kui seadus ei sätesta teisiti.

(2) Teadus- ja arendusasutuse tegevusega seotud küsimusteotsustamiseks põhikirjas või põhimäärusesettenähtudpiires moodustatakse vähemalt viieliikmeline teadusnõukogu, mille koosseisukinnitab asutuse asutaja direktori ettepanekul.Riigi teadus- ja arendusasutuse teadusnõukogu nimetab ametisse minister, kellehaldamisel asutus on.

(3) Riigi teadus- ja arendusasutuse direktori nimetab avaliku konkursitulemuste alusel viieks aastaks ametisse javabastab ametist minister, kelle valitsemisalas asutus asub, kohaliku omavalitsuse teadus- jaarendusasutuse juhi nimetabametisse samadel tingimustel linnavalitsus (vallavalitsus) linnaepea (vallavanema)ettepanekul.

(4) Teadus- ja arendusasutuse juhi ametisse nimetaja sõlmibteadusasutuse juhiga (v.a. avalik-õigusliku juriidilise isikujuht) tähtajalise töölepingu.

§ 8. Teadustöötajate ametikohtadetaitmise

(1) Teadus- ja arendusasutuste teadustöötajate ametikohtadeks onteaduri ja vanemteaduri ametikohad. Teadus- jaarendusasutuste juhid ning teadus- ja arendusasutuste teaduslike struktuuriüksustejuhid loetakse teadustöötajateks.

(2) Korralised teadustöötajad valib teadusnõukogu avalikukonkursi korras kuni viieks aastaks. Konkursi tulemusedkinnitab teadus- ja arendusasutuse juht. Konkursi võitnudteadustöötajaga sõlmib tähtajalise töölepingu asutusejuht, kuiselle asutuse põhikirjas või põhimääruses ei ole ettenähtud teisiti.

(3) Konkursi läbiviimise tingimused ja korra ülikoolismäärab ülikooli nõukogu, Eesti Teaduste Akadeemias EestiTeaduste Akadeemia üldkogu, teistes teadus- ja arendusasutustes asutaja.

(4) Teadus- ja arendusasutuse juhil on õigus töölevõtta erakorralisi teadustöötajaid töölepingu aluselttähtajaga kunikolm aastat.

§ 9. Teadustöötajatele esitatavadnõuded

(1) Teadur on akadeemilise kraadiga töötaja, kes osalebteadusteema või uurimisprojekti täitmises. Erandjuhtudel võibteaduri ametikohale valida akadeemilise kraadita isiku.

(2) Vanemteadur on oma ala tunnustatud teadlane, kes juhib teadusteemavõi uurimisprojekti täitmist. Vanemteaduriametikohale võib kandideerida isik, kellel on ülikooli doktorikraad võimõnes teises riigis omandatud akadeemiline kraad,mis tasemelt sellele vastab.

3. peatükk

TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUSE RIIKLIK KORRALDAMINE

§ 10. Vabariigi Valitsus

Teadus- ja arendustegevuse korraldamisel Vabariigi Valitsus:

1) kujundab Eesti eeldusi, tingimusi ning vajadusi arvestava teadus- jaarenduspoliitika ning valmistab ette riigiteadus- ja arendustegevuse arengukavad ja esitab need Riigikogule;

2) vähemalt kord aastas esitab peaminister Riigikogule VabariigiValitsuse nimel ülevaate teadus- jaarendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas;

- 3) kinnitab teadus- ja arendustegevuse riiklikud programmid vastavaltriigi arengukavadele, tagab ministriumide vahelise koostöö teadus- ja arenduspoliitika elluviimisel, arvestades Teadus- ja Arendusnõukogu ettepanekuid;
- 4) määrab Haridusministeeriumi juures asuva Teaduskompetentsi Nõukogu moodustamise korra, tegevuse alused ja koosseisu;
- 5) moodustab, korraldab ümber ja lõpetab riigi teadus- ja arendusasutuste tegevuse neid haldava ministriumiettepanekul, kuulanud ära Teadus- ja Arendusnõukogu seisukoha;
- 6) otsustab Eesti osalemise rahvusvahelises teadus- ja arendustegevusalases koostöös riiklikul tasemel;
- 7) kehtestab teadus- ja arendusasutuste evalveerimise põhimõtted ja kriteeriumid;
- 8) määrab riigi teaduspreemiad haridusministri esildiselriigi teaduspreemiate komisjoni ettepanekute alusel;
- 9) täidab muid talle seadusega pandud ülesandeid teadus- ja arendustegevuse valdkonnas.

§ 11. Teadus- ja Arendusnõukogu

(1) Teadus- ja Arendusnõukogu on Vabariigi Valitsuse juures asuv nõuandev kogu, kes:

- 1) nõustab Vabariigi Valitsust teadus- ja arendustegevuse strateegia küsimustes;
- 2) esitab Vabariigi Valitsusele oma seisukoha ministriumide esitatud teadus- ja arendustegevuse riiklike programmide kohta;
- 3) esitab Vabariigi Valitsusele igal aastal Eesti teadus- ja arendustegevuse aruande ning eelseisva perioodi teadus- ja arenduspoliitilised eesmärgid;
- 4) nõustab Vabariigi Valitsust riigieelarve eelnõukujundamisel teadus- ja arendustegevuseks ettenähtud summade osas erinevate ministriumide ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimise liikide kaupa;
- 5) nõustab Vabariigi Valitsust riigi teadus- ja arendusasutuste asutamisel, ümberkorraldamisel ja tegevuselõpetamisel;
- 6) nõustab Vabariigi Valitsust teadus- ja arendusasutuste evalveerimise põhimõtete ja kriteeriumide kehtestamisel;
- 7) täidab muid talle seadusega pandud ülesandeid.

(2) Teadus- ja Arendusnõukogu on 23-liikmeline ning selle koosseisukinnitab kolmeks aastaks Vabariigi Valitsus.

(3) Teadus- ja Arendusnõukogu koosseisu kuuluvad ametikohajärgselt peaminister, haridusminister, majandusminister ja kolm peaministri nimetatud Vabariigi Valitsuse liiget, riigisekretär, Eesti Teaduste Akadeemia, Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Tallinna Pedagoogikaülikooli, Eesti Põllumajandusülikooli, käesoleva seaduse §-s 16 viidatud sihtasutuste ja Eesti Panga esindaja ning kaheksa Vabariigi Valitsuse nimetatud liiget.

(4) Teadus- ja Arendusnõukogu esimeheks on ametikohajärgselt peaminister, kes nimetab nõukogu liikmete hulgast kaks aseesimeest.

(5) Teadus- ja Arendusnõukogu tehnilise teenindamise tagab Riigikantselei.

(6) Teadus- ja Arendusnõukogu tegevuse alused ja töökord kehtestatakse põhimäärusega, mille kinnitab Vabariigi Valitsus.

§ 12. Teaduskompetentsi Nõukogu

Teaduskompetentsi Nõukogu asub Haridusministeeriumi juures. Tema moodustamise korra, tegevuse alused ja koosseisu määrab Vabariigi Valitsus haridusministri ettepanekul. Teaduskompetentsi Nõukogu liikmed määratakse kolmeks aastaks, arvestades erinevate teadus- ja arendusvaldkondade esindatust.

§ 13. Ministriumid

(1) Kõigi ministriumide ülesandeks teadus- ja arendustegevuse valdkonnas on:

- 1) oma valitsemisalale tarviliku teadusliku uurimistöö jaarendustegevuse korraldamine ja finantseerimine;
- 2) riigi arengukavadest tulenevate oma valitsemisala puudutavateteadus- ja arendustegevuse riiklike programmideväljatöötamine ja nende täitmise korraldamine;
- 3) tema haldamisel olevate riigi teadus- ja arendusasutuste eelarvetekinnitamine riigieelarves vastavale asutuseleeraldatud summade ulatuses.

(2) Haridusministeerium täiendavalt käesoleva paragrahvilõikes 1 sätestatule:

- 1) teostab riiklikku teaduspoliitikat ja korraldab teadustegevust;
- 2) töötab välja ja esitab Vabariigi Valitsusele teaduspoliitika ja teadustegevuse strateegia alaseid ettepanekuid;
- 3) korraldab teadus- ja arendusasutuste teadustegevuse finantseerimist ja koostab vastava riigieelarve projektikoostöös vastavaid asutusi haldava ministeeriumi või isikuga;
- 4) koordineerib ja finantseerib riiklikul tasandil rahvusvahelisteadusalast koostööd;
- 5) korraldab teadus- ja arendusasutuste evalveerimist vastavalt Vabariigi Valitsuse kehtestatud põhimõtetele ja kriteeriumidele;
- 6) täidab teisi teadus- ja arendustegevuse valdkonnas temaleseadusega või seaduse alusel pandud ülesandeid.

(3) Majandusministeerium täiendavalt käesoleva paragrahvilõikes 1 sätestatule:

- 1) teostab arendus- ja innovatsioonipoliitikat;
- 2) töötab välja ja esitab Vabariigi Valitsusele ettepanekuid arendustegevuse strateegia ja poliitika kohta;
- 3) korraldab teadus- ja arendusasutuste arendustegevuse finantseerimist ja koostab riigieelarve projekti vastava osakoostöös vastavaid asutusi haldava ministeeriumi või juriidilise isikuga;
- 4) koordineerib ja korraldab rahvusvahelist tehnoloogiaalast koostööd;
- 5) täidab teisi temale seadusega või seaduse alusel pandud ülesandeid.

4. peatükk

FINANTSEERIMINE JA RIIKLIK JÄRELEVALVE

§ 14. Finantseerimise üldpõhimõtted

- (1) Teadus- ja arendustegevust finantseeritakse riigi- ja kohalikeste elarvest, sihtannetustest, teadus- ja arendusasutuste majandustegevusest laekuvast tulust ja muudest allikatest.
- (2) Teadus- ja arendustegevuse riigieelarvest finantseerimine toimub sihtfinantseerimise, riiklike programmide ning uurimis- ja arendustoetuste kaudu.
- (3) Teadus- ja arendusasutuste infrastruktuuriga seotud kulud katabasutuse asutaja, kui asutuse ja asutaja vahel eiole kokku lepitud teisiti.

§ 15. Sihtfinantseerimine

- (1) Teadus- ja arendusasutuste sihtfinantseerimise teadusteemade alusel toimub riigieelarves selleks Haridusministeeriumile ettenähtud vahenditest.
- (2) Teadusteemade sihtfinantseerimise korra ja mahu kinnitab haridusminister Teaduskompetentsi Nõukogu ettepanekul.
- (3) Sihtfinantseerimist on õigus taotleda kõigil registreeritud ja evalveeritud teadus- ja arendusasutustel.
- (4) Teema sihtfinantseerimise jätkamise aluseks on Teaduskompetentsi Nõukogu hinnang tehtud töö tulemustele. Uute teema sihtfinantseerimise otstarbekuse hindamisel arvestab Teaduskompetentsi Nõukogu taotlevas asutuses selle teema täitmiseks loodud eeldusi ning teema aktuaalsust. Teadus- ja arendusasutuste teadusteemad kuuluvad hindamisele igal aastal.

§ 16. Uurimis- ja arendustoetused

- (1) Riigieelarves uurimistoetusteks ettenähtud raha eraldatakse Haridusministeeriumi eelarve kaudu Vabariigi Valitsuse asutatud vastavale sihtasutusele.

(2) Riigieelarves arendustoetusteks ettenähtud raha eraldatakse Majandusministeeriumi eelarve kaudu Vabariigi Valitsuse asutatud vastavale sihtasutusele.

(3) Vabariigi Valitsuse asutatud sihtasutused eraldavad teadus- ja arendustegevuse finantseerimiseks käesolevaparagrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud raha avaliku konkursi korras esitatud projektidele.

§ 17. Riiklikud programmid

(1) Riiklike teadus- ja arendusprogrammide täitmiseks eraldatakse riigieelarves raha sellele ministeeriumile, kes vastutab programmi täitmise eest.

(2) Programmi täitmiseks vajalikud teadus- ja arendustöödtellitakse avaliku konkursi korras.

§ 18. Infrastruktuurikulud

(1) Riigi teadus- ja arendusasutuste infrastruktuurikulud kaetakse riigieelarvest selle ministeeriumi kaudu, kelle valitsemisalas on vastav teadus- ja arendusasutus.

(2) Avalik-õigusliku juriidilise isikuna või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena tegutseva teadus- ja arendusasutuse infrastruktuurikulud kaetakse riigieelarves selleks sihtotstarbeliselt ettenähtud vahenditest.

§ 19. Aruandlus ja riiklik järelevalve

(1) Teadus- ja arendusasutused peavad finants- ja statistilist arvestust õigusaktides kehtestatud korras.

(2) Riigi teadus- ja arendusasutustele, avalik-õiguslikele teadus- ja arendusasutustele ning avalik-õiguslike juriidiliste isikute teadus- ja arendusasutustele teadus- ja arendustegevuseks eraldatud riiklike vahendite sihtotstarbelist kasutamist kontrollivad Rahandusministeerium ja Haridusministeerium. Kohaliku omavalitsuse teadus- ja arendusasutustele eraldatud riiklike vahendite sihtotstarbelist kasutamist kontrollib maavanem.

(3) Kontrolli teadus- ja arendustegevust finantseerivate sihtasutuste tegevuse põhikirjalistele eesmärkidele vastavuse üle teostatakse sihtasutuste seaduses (RT I 1995, 92, 1604; 1996, 42, 811) sätestatud korras.

§ 20. Evalveerimine

(1) Vähemalt kord seitsme aasta jooksul tuleb riigi ja kohaliku omavalitsuse iga teadus- ja arendusasutust, avalik-õiguslikku teadus- ja arendusasutust ning avalik-õigusliku juriidilise isiku teadus- ja arendusasutustevalveerida Vabariigi Valitsuse kehtestatud põhimõtete ja kriteeriumide alusel. Evalveerimiskorraldab Haridusministeerium koos evalveeritavatasutust haldava ministeeriumi või juriidilise isikuga. Eraõiguslikul teadus- ja arendusasutusel on õigus taotleada evalveerimist oma kulul.

(2) Evalveerimise tulemusest teatatakse teadus- ja arendusasutustele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule, kelle asutust evalveeriti, teadus- ja arendustegevuse finantseerimiseks Vabariigi Valitsuse asutatud sihtasutustele, riigi teadus- ja arendusasutuse korral ministeeriumile, kelle valitsemisalasse teadus- ja arendusasutus kuulub, Eesti Teaduste Akadeemiale, haridusministrile ja registripidajale.

5. peatükk

SEADUSE RAKENDAMINE

§ 21. Üleminek

(1) Teadus- ja arendusasutuste põhikirjad ja põhimäärused viiakse käesoleva seadusega vastavusse kuue kuu jooksul, arvates käesoleva seaduse jõustumisest.

(2) Vabariigi Valitsusel on õigus riigi teadus- ja arendusasutust haldava avalitsusasutuse ettepanekul lubada riigiteadus- ja arendusasutusel ühineda avalik-õigusliku ülikooli või Eesti Teaduste Akadeemiaga. Ühinemine sätestatakse vastavas lepingus, mille sõlmivad riigi teadus- ja arendusasutust haldav valitsusasutus ja avalik-õiguslik ülikool või Eesti Teaduste Akadeemia.

(3) Vabariigi Valitsus esitab kuue kuu jooksul, arvates käesoleva seaduse jõustumisest, Riigikogule seaduseelnõudnende teadus- ja arendusasutuste tegevuse reguleerimiseks, mis säilitavad avalik-õigusliku juriidilise isiku staatuse.

§ 22. Välisriigi diplomite ja akadeemilistekraadide tunnustamine

(1) Eesti Vabariik tunnustab välisriikide diplomeid ja akadeemilisikraade, kui välislepingus ei ole sätestatud teisiti.

(2) Eesti Vabariik tunnustab enne 1991. aasta 20. augustit endise NSV Liidu territooriumil kaitstud teaduskraade jadediplomeid välisriikide teaduskraadide ja diplomitena.

(3) NSV Liidu kandidaadikraadi ingliskeelse vastena on lubatud kasutada nime Doctor of Philosophy, lühend Ph. D.

§ 23. Eesti Teadusfondi ja Eesti Innovatsioonifondi ümberkujundamine

Eesti Teadusfondi ja Eesti Innovatsioonifondi ümberkujundamine toimub Vabariigi Valitsuse korraldusega vastavalt äriseadustiku (RT I 1995, 26--28, 355; 1996, 52--54, 993; 1997, 16, 258) §-le 509.

§ 24. Seaduse kehtetuks tunnistamine

Teaduskorralduse seadus (RT I 1995, 5, 42; 1996, 49, 953) tunnistatakse kehtetuks.

Riigikogu esimees Toomas SAVI